

адже одержуються згідно власних статутів, що мають силу конституційних законів [4, с. 76]. Фінансування звичайних областей багато в чому залежить від трансфертів держави, автономні ж області мають більшу фінансову незалежність.

Досвід Італії може бути показовим для України з врахуванням тенденцій децентралізації, збільшення управлінських і фінансових повноважень місцевої і регіональної влади. Наприклад, італійські регіони діють достатньо автономно, розробляючи житлову політику, а держава зобов'язана проводити розробку програм на макрорівні та брати участь у фінансуванні проектів. Збільшується роль муніципальної влади в житловому секторі, зокрема у сфері соціального житла, що дозволяє адаптувати регіональну житлову політику до місцевої специфіки у питаннях надання соціального житла, розподілу місцевих житлових субсидій і керування житловим фондом [6]. При цьому в питаннях управління муніципалітети повинні взаємодіяти з існуючими житловими керуючими компаніями.

Механізм соціальної підтримки малозабезпечених передбачає обмежений у часі пакет соціальних послуг, якій може подовжуватися після перевірки матеріального стану нужденного. До пакету входить грошова допомога, безоплатне харчування, користування громадським транспортом, оренда житла, оплата комунальних послуг, навіть організація дозвілля [1, с. 37]. Фінансування окреслених заходів відбувається за рахунок регіональних бюджетів. Більш уніфікованою є система соціальних пенсій по старості, – людям, які не мають права на страхову пенсію (функціонує на національному рівні).

Італійський досвід розбудови і реформування інститутів соціального захисту населення, пенсійного і медичного страхування вказує на можливість сполучення елементів різних моделей забезпечення суспільного добробуту. Одна з цих моделей базується на страхових принципах, коли розмір виплат корелює з індивідуальними страховими внесками, друга – на фінансуванні системи соціального захисту за рахунок податків (коштів державного і місцевого бюджетів). Така інтегративна модель соціального захисту є доцільною в вітчизняних умовах, коли розмір заробітної плати (і, відповідно, розмір відрахувань в страхові фонди) не відображає реального рівня кваліфікації найманого персоналу, і тому не може вважатися об'єктивним індикатором трудового внеску, необхідного для забезпечення належного рівня добробуту найманих працівників у разі настання страхових випадків. В подібних умовах виправданим є створення (збереження) додаткових соціальних програм адресної підтримки (перш за все, місцевих і регіональних), які здатні пом'якшити такі поточні соціальні проблеми, як бідність працюючого населення та пенсіонерів з тривалим трудовим стажем, представників соціально вразливих категорій. Означене узгоджується з орієнтирами моделі соціального захисту, що спирається

на ідею *соціальної справедливості й соціально демпінгу*. Крім іншого, продумана участь держави в перерозподілі суспільних благ повинна розглядатися як адекватна відповідь на виклики євроінтеграційних процесів: розбіжності в рівнях соціальних гарантій між країнами і регіонами вже сьогодні спричиняють активну мобільність населення в єврозоні, а отже повинні виступати об'єктом належного регулювання урядів країн, залучених до процесу євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Антропов В. В. Системы обеспечения минимального гарантированного дохода населения за рубежом // Экономика и управление. – 2015. – № 5. – С. 29 – 38.
2. Баранов С. О. Тіньова економіка в світі: тенденції та регіональні особливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/8_2014/33.pdf.
3. Дяченко Т. О. Соціальна політика ЄС: тенденції розвитку, досвід для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/7004>.
4. Кукавка П. Региональная политика Европейского Союза / Европейская интеграция: современное состояние и перспективы: Сб. науч. статей / Науч. ред. С.И. Паньковский. – Минск: ЕГУ, 2001. – 336 с.
5. Пенсійна система та практики її реформування у провідних країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29173.pdf>.
6. Longo G. Housing policies in Italy: Urbanisation and localization of the housing issue / Longo G. [Electronic resources]. – Access mode : <http://www.sagepub.co.uk/journalsProdEdit-Boards.nav?prodId=Journal200909&currTree=Subjects&level1=F00>.

Юрій БОРИСЕНКО

*керуючий справами Юр'івської районної ради
Дніпропетровської області*

АДАПТУВАННЯ УСТАЛЕНИХ ПРАКТИК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖЕВИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ, ОРІЄНТОВАНИМ НА ГРОМАДУ

Динамічність процесів децентралізації і збільшення чисельності ініціатив, що спрямовані на підвищення спроможності територіальних громад в Україні, актуалізує потребу у визначенні підходів, які мають бути результативними в сучасних умовах. Серед багатьох підходів, що мають забезпечити розвиток територій, найбільш поширеним стає підхід до місцевого розвитку, орієнтований на громаду (community-based local

development), що передбачає активну участь людей у вирішенні питань місцевого значення та задоволенні потреб громад: спільне визначення способів вирішення місцевих проблем і спільна діяльність зі втілення ухвалених рішень [3].

Початок XXI сторіччя визначається формуванням мережевого укладу, коли в основу організації економіки і суспільства закладено мережеві інформаційні потоки, мережеві структури і мережеву взаємодію. Саме тому в умовах децентралізації в Україні ключову роль у реалізації підходу до місцевого розвитку, орієнтованого на громаду, починає відігравати комплекс мережевих систем, що зараз формується. До таких систем належать, зокрема: мережа агенцій регіонального та місцевого розвитку; мережа ресурсних центрів розвитку громад; мережа асоціацій органів місцевого самоврядування; мережа територіальних проектних офісів; мережі спільнот практики; мережі консалтингових центрів та хабів, що створюються в останні роки у межах реалізації програм і проектів технічної допомоги (UNDP, EGAP, DESPRO, DOBRE, U-LEAD тощо) [1]. Втім, на даному етапі розвитку місцевого самоврядування в Україні можна констатувати, що органи місцевого самоврядування та інститути громадянського суспільства незначною мірою використовують потенційні можливості упровадження процесів мережевої взаємодії, зокрема внаслідок того, що їх системи управління не пристосовані до розв'язання відповідних завдань, форми, методи та процедури діяльності не спрямовані на розбудову конструктивної співпраці із заінтересованими сторонами під час спільної участі у мережевих структурах, а персонал не має ще належної компетентності у цій сфері.

Отже, виявилось актуальним дослідження, що зумовлено наявністю проблеми, яка характеризується протиріччям між нагальною потребою забезпечення місцевого розвитку, орієнтованого на громаду, через реалізацію новітніх форм співробітництва громад, соціальної мобілізації та активізації громад, формування мережевих систем в умовах поширення процесів децентралізації в Україні і недостатністю концептуального та методичного забезпечення цих процесів [3].

Вивчення методологічних засад підходу до місцевого розвитку, орієнтованого на громаду, дозволило розкрити додаткові можливості підвищення результативності через застосування інструментарію мережевої взаємодії у цій сфері, та констатувати, що підходи до місцевого розвитку за участі громад, що були застосовані та продовжують застосовуватися в Україні як міжнародними так і урядовими програмами, більше спрямовані на забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень стосовно розвитку територій (модель «community-driven development»), ніж на забезпечення системного використання ресурсів місцевих вигодонабувачів для покращення життя місцевої громади (модель «community-based development»). Саме через реалізацію принципів, методів та інструментів активізації

громад за цією моделлю має відбуватись подальше поширення підходу в Україні [2].

У Європейському Союзі сформовано низку потужних мереж, які сприяють регіональному та місцевому розвитку, зокрема:

– The European Public Administration Network (EUPAN) [7]. Європейська мережа публічного адміністрування (EUPAN) – це неформальна мережа генеральних директоратів (DG), відповідальних за державне управління в державах-членах Європейського Союзу, Європейській комісії (ЄС) та країнах-спостерігачах, місією якої є зробити співпрацю між європейськими державними адміністраціями більш релевантною та цілеспрямованою, мати чіткі результати та знайти ефективний спосіб вибору тем, що представляють інтерес для спільного порядку денного відповідно до пріоритетів ЄС, одночасно беручи до уваги поточні події та дебати. Унікальність EUPAN полягає в тому, щоб фасилітувати для учасників мережі обмін та поширення думок, досвіду, інструментів та найкращих практик з певних тем та сфер інтересів. Крім того, EUPAN сприяє розвитку загальних інструментів, заходів та / або бачення, які використовуються серед усіх її членів. У межах EUPAN розвивається кілька спільнот практики, зокрема Спільнота CAF [5].

– PLATFORMA – European platform of local and regional authorities for development [6]. Європейська платформа місцевих і регіональних органів влади задля розвитку – мережа, що утворена у 2008 році і поєднує національні, європейські та міжнародні асоціації територіальних громад, а також міста та регіони. Секретаріат мережі підтримується Радою європейських муніципалітетів і регіонів (Council of European Municipalities and Regions, CEMR). Цілями мережі є сприяння тому, щоб ЄС посилював децентралізоване співробітництво та підтримував розвиток місцевих демократичних інститутів у країнах-партнерах; підвищення участі громадськості в програмах розвитку, сприяючи їх відповідності вимогам європейським фондам; сприяння обміну досвідом між місцевими і регіональними виборними посадовими особами, місцевими публічними службовцями та іншими сторонами, що опікуються питаннями співробітництва та розвитку; посилення взаємодії з громадянським суспільством з метою ініціювання спільних дій;

– ELISAN European Local Inclusion & Social Action Network [4]. Європейська мережа місцевої інтеграції та соціальної роботи – міжнародна неурядова організація, створена у 2008 році Комітетом регіонів у Брюсселі. Має статус участі в Раді Європи. Мережа відкрита для всіх європейських територіальних громад, які є експертами у місцевих соціальних акціях. Метою мережі є забезпечення належної участі виборних представників у впровадженні ефективної та послідовної європейської соціальної політики; консультування й захист інтересів європейських територіальних громад задля підвищення цінності діяльності у цій сфері; підвищення рівня поінформованості про

місцеві соціальні дії в Європі та організації, які активно це реалізують.

У дослідженні [2] автором визначено, що основою адаптування стандартизованих практик мережевої взаємодії, що визнані міжнародною спільнотою, і внесення змін у форми, методи та процедури діяльності вітчизняних органів місцевого самоврядування має стати відповідний механізм. Розроблено процесну модель механізму адаптації стандартизованих практик підтримки мережевих систем місцевого розвитку. Опрацьовано положення щодо складових зазначеного механізму, зв'язок між якими забезпечується на основі циклу постійного вдосконалення PDCA (плануй (plan) – виконуй (do) – перевіряй (check) – дій, коригуй (act)). Показано, що інституціоналізація процесів підтримки мережевих систем місцевого розвитку уможлиблюється через упровадження внутрішніх та мережевих стандартів. Зазначено, що це можуть бути документи типу кодексів ustalених практик та настанов зі структурою, що рекомендована Міжнародною організацією зі стандартизації ISO.

Список використаних джерел

1. Борисенко Ю. В. Базові цінності та принципи мережевої взаємодії у мережевих системах місцевого розвитку / Ю. В. Борисенко, Т. В. Маматова // Аспекти публічного управління. – 2017. – Т. 5, № 12. – С. 17 – 26.
2. Борисенко Ю. В. Підхід до місцевого розвитку, орієнтованого на громаду: сутність, завдання та перспективи поширення в Україні / Ю. В. Борисенко // Держ. упр. та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – № 4 (31). – С. 121 – 128.
3. Борисенко Ю. В. Формування мережевих систем в управлінні місцевим розвитком, орієнтованим на громаду : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Ю. В. Борисенко ; Дніпропетровський регіон. ін-т держ. упр. Національної акад. держ. упр. при Президенті України. – Дніпро, 2018. – 20 с.
4. ELISAN European Local Inclusion & Social Action Network. – Access mode : <https://euagenda.eu/organisers/elisan-european-local-inclusion-social-action-network>.
5. European CAF Resource Centre. – Access mode : <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>.
6. PLATFORMA – European platform of local and regional authorities for development. – Access mode : <http://www.ccre.org/en/activites/view/15>.
7. The European Public Administration Network (EUPAN). – Access mode : <http://eupan.eu/>.

Євгеній БОРОДІН

д. і. н., професор,

заслужений працівник освіти України,

перший заступник директора ДРІДУ НАДУ

ПЕРЕГЛЯНУТА ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ ПРО УЧАСТЬ МОЛОДІ В МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ЖИТТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Переглянута Європейська хартія (далі – ПЄХ) була ухвалена Конгресом місцевих і регіональних влад Європи у травні 2003 р. Вона розглядається як важливий інструмент молодіжної політики для органів місцевого самоврядування різних країн, оскільки дає відповіді на важливі запитання щодо найважливіших кроків місцевої та регіональної влади у молодіжній сфері.

Обґрунтовані в документі ідеї, форми, методи діяльності, пропозиції щодо конкретних заходів дозволяють звертатися до нього кожній сільській, селищній, міській раді безпосередньо, щоб мати можливість оцінити ситуацію та визначити власні перспективи реалізації державної молодіжної політики в територіальній громаді.

Найважливіші положення ПЄХ можна стисло викласти у такому вигляді:

– участь молоді не зводиться тільки до голосування та висуванню кандидатів;

– органи місцевого самоврядування базового рівня як найближчі до молодих людей владні структури мають надати їм можливість впливати на рішення та дії;

– заходи та програми молодіжної політики мають стосуватися щонайменше чотирнадцяти основних груп питань (питань спорту, відпочинку та асоціативного життя; сприяння зайнятості молоді та боротьби з безробіттям; міське середовище і житлові умови, житлова політика і транспорт; освіти та навчання, яка заохочує участь молоді; мобільності та обмінів; в галузі охорони здоров'я; гендерної рівності; для сільської місцевості; доступу до культури; сталого розвитку та охорони навколишнього середовища; боротьби з насильством і злочинністю; щодо боротьби з дискримінацією; щодо сексуальності; доступу до прав і права); в документі містяться пропозиції, які можуть визначити як напрями діяльності так й конкретні заходи певної ради;

– залучити молодь до участі в місцевому та регіональному житті можливо завдяки застосуванню наступних засобів (інструментів): навчання з питань участі; інформування; запровадження інформаційно-комунікаційних технологій; сприяння участі молоді у ЗМІ; заохочення